

רוח ירושלמית

החיים עם הרב קוק

השיעור המרכזי בבית הרב קוק רח' הרב קוק 9 ירושלים בכל יום שלישי 20:00

בסייעתא דשמיא

חוברת כ"ט'
פסח

גילי מאד בת ציון חג הפסח וחזון השלום העולמי

הרב יצחק חי זאגא

גילי מאד בת ציון

שלום לכולם. אנו מתקרבים לחג הפסח חג חרותנו, בו נספר את סיפור יציאת מצרים. הנביא זכריה, פ"ט, משוה בין גאולת מצרים לגאולה העתידה, ואומר, 'גילי מאד בת ציון הריעי בת ירושלים, הנה מלכך יבוא לך צדיק ונושע הוא, עני ורוכב על חמור.. והכרתי רכב מאפרים וסוס מירושלים ונכרתה קשת מלחמה, ודבר שלום לגוים ומשלו מים עד ים ומנהר עד אפסי ארץ. גם את בדם בריתך שלחתי אסיריך מבור אין מים בו'.

נאמר במכילתא דר' ישמעאל, בא - מסכתא דפסחא ה', 'היה רבי מתיא בן חרש אומר, הרי הוא אומר, ואעבור עליך ואראך והנה עתך עת דודים (יחזקאל טז), הגיע שבועתו שנשבע הקב"ה לאברהם שיגאל את בניו, ולא היה בידם מצוות.. נתן להם הקב"ה שתי מצוות, דם פסח ודם מילה שיתעסקו בהם כדי שיגאלו, שנאמר ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך וגו' (שם), ואומר, גם את בדם בריתך שלחתי אסיריך מבור אין מים בו'. אם כן, לפי ר' מתיא בן חרש, הפסוק הזה מנבואת זכריה, מדבר על יציאת מצרים. תמוה. איך אפשר לקרוא למצרים, 'בור אין מים בו'? והרי הגאולה נפתחת בהכאת מימי מצרים, והפיכתם לדם, שמות ז' יט', 'קח מטך ונטה ידך על מימי מצרים על נהרותם על יאוריהם ועל אגמיהם ועל כל מקוה מימיהם ויהיו דם..'. הקב"ה מפרט את כל סוגי מאגרי המים, ומדגיש חשיבותם, אז איך אפשר לומר שמצרים היא 'בור אין מים בו'? עוד יש להבין, לפי ר' מתיא בן חרש, זכריה הנביא, משוה בין מלך המשיח, 'צדיק ונושע הוא', ליציאתה ממצרים של בת ציון וירושלים, בדם ברית. מה פשר ההשוואה? ומדוע פותח הנביא, בביטוי הבלתי שגרתי, 'גילי מאד בת ציון? למה 'מאד'? ננסה להעמיק ולהבין.

לע"נ הרבנית בת ציון אסתר בת הרב יעקב יוסף שלמה ע"ה פרנקל תנצב"ה

גאות המים המצרית

הקב"ה מצוה על משה, שמות ז' טו', 'לך אל פרעה בבוקר, הנה יוצא המימה..! למה לתפוס אותו דוקא שם? פירש רש"י, 'הנה יוצא המימה - לנקביו, שהיה עושה עצמו אלוה, ואומר שאינו צריך לנקביו, ומשכים ויוצא לנילוס ועושה שם צרכיו'. פרעה עשה מעצמו אליל, והקב"ה הראה לו, מי האלוקים באמת. אך על מה היתה מבוססת שחצנותו הנוראה של פרעה?

הנביא יחזקאל מתנבא, בפרק כט', 'בן אדם שים פניך על פרעה מלך מצרים.. כה אמר ד'.. הנני עליך פרעה מלך מצרים התנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו, אשר אמר, לי יאורי ואני עשיתיני..! פירש רש"י, 'לפי שכל גדולתה של מצרים וכל שובע שבה, על ידי יאורי נילוס הוא, לפיכך הנביא ממשיך את מלכה לתנין, ואת עמה לדגת יאור'. כל העושר של מצרים, כל כוחה וגדולתה, היה מבוסס על משאב המים, שהיה זמין להם ללא הגבלה. אמנם יחזקאל מתנבא על מצרים שבתקופתו, אבל מתאר הוא את פרעה ההסטורי, ששעבד את ישראל. כך אמרו חז"ל במדרש, שמות רבה ה', בהביאם את תשובתו של פרעה, למשה ואהרן, 'אני הוא אדון העולם, ואני בראתי עצמי ואת נילוס, שנאמר, לי יאורי ואני עשיתיני'. זו גם הסיבה שהקב"ה פותח את הכאת מצרים בהכאת היאור, כאמור במדרש, ילקו"ש וארא קפב', 'אמר ליה הקב"ה למשה, בדבר שנתגאה בו ואמר, לי יאורי, בו אתחיל פורענותא'. אם כן, המים של מצרים, היו מקור גאותם האלילית.

מדדים לראות, שאצל עם ישראל זה בדיוק הפוך. המים הם כלי להתחברות אל הבורא, וכמאמר התורה, דברים יא', 'כי הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה, לא כארץ מצרים היא אשר יצאתם משם אשר תזרע את זרעך והשקית ברגלך כגן הירק. והארץ אשר אתם עוברים שמה לרשתה.. למטר השמים תשתה מים..! במצרים אין צורך לפנות אל השמים כדי לקבל מים, אבל בארץ ישראל, צריך להיות כל הזמן בקשר עם הקב"ה, ולבקש גשם. ממשיך הכתוב בשבחה של ארץ ישראל, 'עיני ד' אלוקיך בה.. והיה אם שמוע תשמעו אל מצוותי.. לאהבה את ד' אלוקיכם ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם, ונתתי מטר ארצכם בעיתו..! כביכול, המים של מצרים הם מים מנתקים, והמים של ארץ ישראל, מחברים. איך אפשר להבין זאת? האם רק משום שמימי מצרים מונחים ביאור, ומימיה של ארץ ישראל יורדים מן השמים? הרי כך או כך, המים הם לכאורה אותם מים.

התנינים הגדולים

יחזקאל בנבואתו הנ"ל מכנה את פרעה, 'התנים הגדול'. אמנם התנין הוא חית מים, ופרעה התגאה במימיו, אבל יש עוד חיות מים, אז למה לכנותו דוקא תנין?

בבריאת העולם נאמר, בראשית א' כא', 'ויברא אלוקים את התנינים הגדולים..! מה הענין בתנינים, שזכו להתייחסות מיוחדת? 'אמר רב יהודה אמר רב, בבא בתרא עד:, 'כל מה שברא הקב"ה בעולמו, זכר ונקבה בראם, אף לויתן.. ואלמלי נזקקין זה לזה, מחריבין כל העולם כולו, מה עשה הקב"ה? סירס את הזכר, והרג הנקבה ומלחה לצדיקים לעתיד

לבא, שנאמר: והרג את התנין אשר בים'. כונתו לפסוק בישעיהו כז' א', 'ביום ההוא יפקוד ד' בחרבו הקשה והגדולה והחזקה, על לוינתן נחש בריח, ועל לוינתן נחש עקלתון, והרג את התנין אשר בים'. על פי תרגום יונתן ורש"י שם, הלוינתן-נחש-תנין, משל הוא לרשעי אומות העולם, כפרעה, סנחריב ומלכות אדום, שהקב"ה יבוא איתם חשבון לעתיד לבוא. מכל מקום, התנין הוא כח של רשע. אם היתה לו יכולת פריה ורבייה, היה מחריב העולם. לכן הרג הקב"ה את הנקבה, כדי שלא תפרה הרשעה. ברוך ד', כך היא דרכו של עולם. הרשעה היא זמנית. כמו שעולה, כך היא גם נופלת. אין לה את יכולת החיבור ההצטרפות וההולדה, אין לה המשכיות.

כך כתב מרן הרב קוק, אגרות הראי"ה שלב', בהבנת עומק מצבו הרוחני של הדור, '...מצד הפנימיות, דהיינו כח הכלל של כללות קדושת האומה כנסת ישראל, כל דור ודור מוסיף על הדורות הראשונים, מפני שהקדושה מצטרפת...'. לקדושה יש כח הצטרפות והמשכיות. שערו בנפשכם, כמה שבתות שמר עם ישראל במהלך כל ההסטוריה, כמה תפילין הונחו, כמה נרות שבת הודלקו, כמה דפי גמרא נלמדו, הכל מצטרף. 'ונמצא שהקדושה של מעוט תורה ומעשים טובים של דורות האחרונים מוסיפה אור לשעבר...'. כך הוא בצד הקדושה. אבל בצד הטומאה, '...ועבירה אין לה פירות ולא צירוף, בסוד יתפרדו כל פועלי און'. הטומאה אינה צוברת, ועל כן, עם הזמן נחלשה הטומאה מאד, לעומת כח הקדושה המצטרפת של דורי דורות. '...ועל כן, בזמן שהיה רחוק מגאולה, היה אפשר לקליפה להתלבש באמונות רעות בפועל, כמו עבודה זרה וכשוף... אבל בזמן הקרוב לגאולה, אין כח לקליפה להמציא אמונות רעות, כי אם להקליש ח"ו את אור האמונה בלב החלשים. וחלישות זו... אין לה שום ערך של מציאות כלל, כי אם חסרון הסברה והארת השכל והרגש, על כן, מיד שמאירין להם בדרך ד', על פי דרכי שכל ישראל והרגשות טובות, הולך האור ומאיר עליהם וסופם לחזור למוטב, והם שבי פשע ביעקב ואליהם יבא לציון גואל'. ברוך ד', אנו זוכים היום בדורנו לראות זאת. הסברה ולימוד, נותנים פירות מדהימים, ועם ישראל עושה תשובה.

דג מלוח וסוכת עור לוינתן

מנהגי ישראל, הם קודש קודשים. בקהילות רבות, נהוג לאכול בסעודות שבת ויום טוב, דג מלוח. קשה שלא לראות את הקשר לדברי ר' יהודה אמר רב הנ"ל, 'והרג הנקבה ומלחה לצדיקים לעתיד לבא'. אכן, בימים בהם טועמים אנו טעמו של העולם העתיד, מתאים לטעום גם דג מלוח. אך יש לתמוה, איזה מין דג מלוח זה, שעשוי מהרשעה?

עוד בגמרא ב"ב עה., 'אמר רבה אמר ר' יוחנן, עתיד הקב"ה לעשות סעודה לצדיקים, מבשרו של לוינתן.. ואמר רבה אמר ר' יוחנן, עתיד הקב"ה לעשות סוכה לצדיקים מעורו של לוינתן...'. כל כך תמוה. אם הלוינתן הוא כח הרשע, אז מדוע לעשות ממנו סעודה לצדיקים, ומה הענין בסוכת עורו של לוינתן? הרי באכילת הלוינתן הרשע והמלוח, יתעכל הוא ויתמזג בצדיקים, וסוכת עורו הלא תחפוץ עליהם סביב. מה ההגיון?

'תנו רבנן', קידושין ל:'. 'הקב"ה אמר להם לישראל, בני, בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין, ואם אתם עוסקים בתורה אין אתם נמסרים בידו..!'. אם התורה היא התבלין, אז מהו התבשיל עצמו? היצר הרע. כלומר, שתיקון היצר אינו על ידי מחיקתו, אלא על ידי תיבולו בתורה, ושינוי טעמו, לטעם של קדושה. כך גם יהיה עם הרשעה לעתיד לבוא. הקב"ה מולח אותה, מוציא את טעמה הרע, ומהפך אותה לצד הקדושה.

עור, הוא החלק החיצוני ביותר של הגוף. הלוייתן הוא כח הרשעה, והעור שלו, זה החלק הכי נמוך שבו. ועתיד הקב"ה לעשות סוכה חופפת קדושה לצדיקים, מהחלק הנמוך ביותר שברשעה. מעורו של הלוייתן. זה יהיה התיקון הגמור של העולם.

נחזור לענייננו. אז פרעה הוא תנין גדול ומרושע. אבל טרם הבנו, מה הטעם שרשעותו מחוברת ומתבססת דוקא על המים?

שרו של ים

ישעיהו הנביא מתנבא ואומר, נא' ט', 'עורי עורי לבשי עוז זרוע ד', עורי כימי קדם דורות עולמים, הלא את היא המחצבת רהב מחוללת תנין. הלא את היא המחברת ים מי תהום רבה, השמה מעמקי ים דרך לעבור גאולים'. פירש רד"ק, 'רהב, זה מצרים, וכן אזכיר רהב ובבל (תהילים פז' ד)', ואמר המחצבת, שהכה אותם בעשר מכות, מחוללת, מגזרת חיל כילודה, תנין - זה פרעה, וכן אמר התנין הגדול הרובץ בתוך יאוריו'. אם כן, זרוע ד' היא המכה את מצרים המכונים 'רהב'.

'ואמר רב יהודה אמר רב', בבא בתרא עד:'. 'בשעה שביקש הקב"ה לבראות את העולם, אמר לו לשר של ים, פתח פיך ובלע כל מימות שבעולם. אמר לפניו, ריבונו של עולם, די שאעמוד בשלי. מיד בעט בו והרגו, שנאמר, בכחו רגע הים ובתבונתו מחץ רהב (איוב כו'). אמר ר' יצחק, שמע מינה, שרו של ים רהב שמו..! אז רהב הוא בעצם שרו של ים, והוא רשע לא קטן. הקב"ה אומר לו להזיז את המים, והוא לא מוכן לוותר על שליטתו. איזה מין מלאך זה, שעומד לפני הקב"ה, ומסרב לו? יודע את ריבונו ומורד בו?

החוצפן הזה, מככב שוב בקריעת ים סוף. הפסוק אומר, שמות יד' כא', 'ויט משה את ידו על הים..!'. אומר המדרש, 'ילקו"ש בשלח רלד', 'בא משה ועמד על הים ואמר בשם הקב"ה ולא קבל עליו, הראהו את המטה ולא קבל עליו, עד שנגלה עליו הקב"ה בכבודו.. התחיל הים בורח שנאמר הים ראה ויננס..!'. שם ד' והמטה הקדוש, לא מעניינים אותו. רק כשהוא רואה את הקב"ה, כנראה נזכר בבעיטה שקיבל בששת ימי בראשית, וברח.

רהב מצרים, שרו של ים ושל מצרים, הוא מלאך של רשעה חצופה, שתיקונה בהכאתה. גאווה נוראית, שגם הקב"ה בכבודו ובעצמו, מטפל בה בבעיטה. השאלה הגדולה היא, מדוע הרשעה הזו מתיישבת דוקא על המים, עד שבהם מתחילה פורענות מצרים? עוד יש להבין, אם הרשעה יושבת על המים ואותם צריך להכות, מדוע דוקא בהפיכתם לדם? מהו העומק הרוחני האלוקי, העומד מאחורי מכת דם?

בדם בריתך

הפסוק שלנו מזכירה ט' יא', 'גם את בדם בריתך שלחתי אסיריך..', מוסבר על ידי המלבי"ם, על הגלות שאנו רק עתה מתחילים לצאת ממנה, היא גלות רומי. ההסבר שלו לענין המים, מאד מקורי ומפתיע.

אומר המלבי"ם, 'גם את, מוסב אל בת ציון ובת ירושלים שהזכיר, שהם האומה בכללה, בדם, שיעור הכתוב, בדם בריתך אין מים בו, שלחתי אסיריך מבור'. כלומר, הביטוי אין מים בו, מתיחס לברית המילה, שהיא נעשית בדם ולא במים. ממשיך המלבי"ם, 'על ידי שמסרת נפשך על קידוש השם במשך זמן הגלות, ושמרת דם ברית מילה, ולא רצית להמיר דם במים, שהיו אומרים לך שדי טבילה או הזית מים והוא נכנס תחת דם מילה, ואת שמרת דתך ושמרת דם ברית אשר אין בו מי הזיה רק דם מילה.. שלא המרת דתך, ועל ידי זכות זה שלחתי אסיריך מבור, שהיית אסורה בבור במשך ימי הגלות ויצאת לחפשי..'. הנוצרים ניסו לכפות על היהודים במשך מאות שנים, להמיר את ברית המילה הנעשית בדם, לטבילה במים כדרכם שלהם. עם ישראל, לא המיר דתו, ולא החליף את ברית הדם, במים האליליים, ובזכות זו, זכה לצאת מבור הגלות.

מדהים לראות, שכמו במצרים כך גם בגלות רומי, ביסוד הגאולה מוצב הדם היהודי, אל מול המים המצריים או הרומיים. יש להבין, מדוע כנגד המים, מוצב דם הברית, דם פסח, ומכת דם? ועוד, הרי מים הם דבר כל כך נפלא, אז מדוע נדבקה הרשעה דוקא למים?

מן המים משיתהו

משה רבינו, הגואל הגדול, יוצא מתוך המים, כמאמר הפסוק, שמות ב' י', '..ותקרא שמו משה, ותאמר כי מן המים משיתהו'. הוא בא מן המים, וכביכול נופל לבסוף בענין המים, במי מריבה, כמדבר כ', '..ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו.. ויך את הסלע.. ויאמר ד' אל משה ואל אהרון, יען לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל לכן לא תביאו את הקהל הזה אל הארץ אשר נתתי להם'. מה הענין של משה עם המים?

מכות מצרים מתחילות אמנם בדם, אבל מכת חיסולם של מצרים לבסוף, היא מכת מים. כך מתואר בנס הגדול של קריעת ים סוף, שמות יד', 'וישבו המים ויכסו את הרכב ואת הפרשים לכל חיל פרעה הבאים אחריהם בים לא נשאר בהם עד אחד. ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים והמים להם חומה מימינם ומשמאלם'.

על התגלות גבורת הקב"ה באופן מיוחד במים, עמד לא אחר מהחופצן הגדול בהסטוריה, הוא טיטוס מחריב מקדשנו. מספרת הגמרא, גיטין נו:, כשיצא טיטוס לשוב לארצו, 'עמד עליו נחשול שבים לטובעו, אמר, כמדומה אני שאלוקיהם של אלו, אין גבורתו אלא במים, בא פרעה טבעו במים, בא סיסרא טבעו במים, אף הוא עומד עלי לטובעני במים, אם גבור הוא יעלה ליבשה ויעשה עמי מלחמה. יצתה בת קול ואמרה לו: רשע בן רשע בן בנו של עשו הרשע, בריה קלה יש לי בעולמי ויתוש שמה..', וכשעלה ליבשה,

נכנס לו יתוש למוח, ואכל אותו מבפנים. מדוע מפגין הקב"ה את גבורתו במים? אם לא די בכך, הרי שגם התורה, ומידת הענוה שביסודה, משולות הן למים. כך אמר ישעיהו הנביא, נה' א', 'הוי כל צמא לכו למים...'. פירש ר' חנינא בר אידי, במדרש ילקו"ש תפ', 'למה נמשלו דברי תורה למים, לומר לך מה המים מניחים מקום גבוה ויורדים למקום נמוך, אף דברי תורה, מניחים מי שדעתו גבוה עליו, והולכים אצל מי שדעתו שפלה'. זו היתה מעלתו של משה רבינו, שקיבל את התורה בהר סיני, כעדות התורה, במדבר יב' ג', 'והאיש משה עניו מאד, מכל האדם אשר על פני האדמה'. כמו המים שמתנהגים בענוה כביכול, עוזבים מקום גבוה והולכים למקום נמוך. מדוע דוקא עליהם התישבה גאות פרעה הרשע? שיא הגאווה, 'רהב', מתישבת דוקא על שיא הענוה הרמוזה במים? למה?

התמזגות המים

כתב הרב קוק, בספרו ראש מילין, בהסבר האות מ', 'מזיגת העיניים המצוירים זה בזה, שטפם הכללי, אחר שהוכללו צורותיהם הפרטיות בשטף הכלל הגדול, העתיד לעשות מאמר שלם מהמון נקודות מחשביות, ומפעל ויצירה עולמית מהמון כחות כבירים בודדים אין חקר, כל אלה יגלה לנו המי"ם בביטוי המי"מי'. אות מ' הנשמעת כמו מים, רומזת למזיגה הגדולה של כל הפרטים, להכללה העליונה של הכל, המחברת המון נקודות מחשביות פרטיות, למאמר כולל ושלם, וכן בעולם המעשה, המון כוחות פרטניים שונים, למפעל עולמי אחד גדול.

אין לך כח מיזוג גדול משל המים. טיפת מים כי תצטרף לבריכת מים, לא תוכל יותר להבחינה משאר מימי הבריכה. היא מתמזגת במיזוג גמור לחלוטין, כמו מעולם לא היתה טיפה נפרדת. כח האחדות המיזוג וההרמוניה, יחוד פרטי העולם כולו, לשורשם בד', מצוי במים. מה להם ולרשעה הפירוודית?

אבנים שחקו מים

הפסוק באיוב יד' יט' אומר, 'אבנים שחקו מים...'. תופעה מדהימה. המים כה רכים, והאבנים כה קשות, ובכל זאת המים שוחקים אבנים. איך?

למים יש כח התמדה ועקשנות חיובית בלתי פוסקת. אמרו במדרש, תנחומא האזינו ג', 'ולמה נמשלה תורה למטר? לומר מה מטר משחקת אבנים שנאמר אבנים שחקו מים, אף התורה משחקת לב האבן'. מחסומים שבדרך, קשיים ומכשולים, לא יעצרו אותם. הם מוצאים את הדרך להמשיך ולזרום, ולהגיע למטרתם.

אמרו חז"ל, נדרים פא,, 'הזהרו בבני עניים שמהן תצא תורה, שנאמר: יזל מים מדליו... (במדבר כד' ז'). מבני דלים תצא תורה. אולי משום שהם פחות מפונקים ויותר צמאים, וניגשים לתורה בענוה בהתמדה ובמסירות, עד שהם זוכים שמימי התורה, יזלו ויזרמו על ידם לישראל. עוד מעלה מופלאה של המים, והרשימה עוד לא הסתיימה.

יצאו מים חיים

רמיהו הנביא, ב' יג', מוכיח את ישראל, 'אאותי עזבו מקור מים חיים, לחצוב להם בארות בארות נשברים אשר לא יכילו המים'. פירש מצודת דוד, 'עובדים למזלות השמים המקבלים ההשפעה מאת המקום, ואף אין בידם להחזיק את ההשפעה ההיא בכל עת...'. עבודת ד' נמשלת, כעבודה למקור מים חיים, לעומת עבודה לכוחות הנבראים, שהם מקבלי השפעה בלתי מקוריים, שיכולתם לשמור בידם את שקיבלו מד', מוגבלת וחולפת.

התיאור הזה של התגלות אור ד' בארץ בתור מים חיים, מתחזק מאד בדברי הנביאים, יחזקאל יואל וזכריה. יחזקאל ראה, מז' א', 'והנה מים יוצאים מתחת מפתן הבית קדימה.. והמים יורדים מתחת מכתף הבית הימנית מנגב למזבח'. פירש מצודת דוד, 'הבית, הוא ההיכל ובית קודש הקודשים. הראוהו שלעתיד יפתח שם בנס מקור מים. יהיו נמשכין והולכים אל המזרח. המים ירדו מתחת לארץ ומשם באו.. כלפי הדרום.. ומשם יצאו לחוץ דרך שער המזרחי..'. וכן בנביא יואל ד' יח', 'ומעין מבית ד' יצא והשקה את נחל השטים'. וכן בנביא זכריה, יד' ח', 'והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים..'. פירש רש"י שם, 'הוא המעין שניבא יואל.. הוא הנחל שניבא [יחזקאל]..'. מה פשר המים החיים האלו?

פירש המלבי"ם שם בזכריה, 'ומלבד שיהיה כן כפשוטו.. מרמז גם כן על התפשטות המים המדעים ונחל האמונה האמתית, מים עד ים ומנהר עד אפסי ארץ'. כן ביאר מרן הרב קוק, אורות התחיה טז', שעתיד אור ד' להתפשט בעולם כולו, בכל פינות המציאות, אפילו היותר קטנות, על ידי עבודתם של ישראל. 'וכל מה שתגדל השפעת לשון הקודש בעולם, וכל מה שיעלה כח התורה והתפלה הטהורה, המתאמצת להרחיב את אור האצילות האלוקית בעולם, לבררה ולהודיע לבני אדם הדר כבודה, בכל דרכי הודעה, ובטל דרכי ברור והסברה, כן יוסיף האור להגלות על כל שפה ולשון ועל כל חכמה ומדע, וקל וחומר שיחול אור ד' על כל דברים שבטעם, ביופי ובשירה, בהליכות דרך ארץ ובארחות הנמוס, ואפילו בקשויים והדורים ואפני ההנהגות והנמוסים היותר מודרנים, כמובן המובחרים והעדינים שבהם, ובכולם יחל אור ד' לפעם. והרעיון המקשר את הכל אל הטוב והיושר, אל העדן ואצילות הרוח.. והאהבה העליונה המשפיעה אור וחיים בכל נשמה, יגלה ויראה בכל הענפים הרחוקים הללו.. ויאירו כל הפרטים כולם באור הכלל, וכל ההופעות המעשיות והשכליות שבעולם, מאורה העליון של אור תורה, אשר האיר אב המון גוים איתן האזרחי.. 'והנה כבוד אלוקי ישראל בא, מדרך הקדים, וקולו כקול מים רבים, והארץ האירה מכבודו', ואפילו התכנים היותר נפולים, יתרוממו ויתקדשו, 'ומעין מבית ד' יצא והשקה את נחל השטים'. הרב מפרש את דברי יואל, שהמעין אשר יצא מבית ד' ישקה את נחל השטים, כהשקיית התכנים הנפולים הגובלים בשטות, שאור ד' ירומם ויקדש אותם, ויוציא את הטוב המסתתר מאחורי שטותם. מכל מקום, אנו רואים, שהתפשטות אור ד' בכל הארץ לעתיד לבוא, משולה למים המתפשטים, מים חיים אשר יחיו את העולם כולו, וירימוהו מנפילתו.

הנביא ישעיהו התנבא, יב' ג', 'ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה'. ובתרגום פירש, 'ותקבלון אולפן חדת בחדוא מבחירי צדיקיא'. היינו, תקבלו לימוד חדש, התחדשות ועמקות חדשה בתורה, מבחירי הצדיקים, אותם אלה שיזכו להארת אור ד', לשפיעת מעין החיים של רוח הקודש, בתורתם.

אחרי כל ההבנות הקדושות האלה, השאלה גדלה למאד, מה לפרעה הרשע ולמים?

מעין השילוח

'תנו רבנן', כריתות ה:., 'אין מושחין את המלכים אלא על המעין כדי שתימשך מלכותן, שנאמר (מלכים א' א'), ויאמר המלך.. והרכבתם את שלמה בני, על הפרדה אשר לי, והורדתם אותו אל גחון'. פירש רש"י שם במלכים, 'הוא מעין השילוח..'. תכונת השילוח, היא זרימה שלווה ועדינה. כך מתנבא הנביא ישעיהו, ח' ו', 'יען כי מאס העם הזה את מי השילוח ההולכים לאט, ומשוש את רצין וכן רמליהו'. פירש רש"י, 'ניבא על שבנא וסיעתו, שרצו למרוד בחזקיהו, שמאסו בו על שראוהו שלא היה בוחר בשולחן מלכים אלא אוכל ליטרא ירק ועוסק בתורה.. וראו את פקח בן רמליה אוכל ארבעים סאה גוזלות בקינוח סעודה, והיו מליזין על חזקיהו ואומרין, זה הגון להיות מלך? אין זה מלך, אלא רצין בן רמליהו..'. חזקיהו המלך, היה איש תורה, שהיה אוכל חסה לארוחת בוקר, ושוקע בלימוד תורה. לשבנא וחבריו זה לא התאים. אז כאמור שם, עונשם היה, שבא עליהם מלך אימתני, '..את מי הנהר העצומים והרבים את מלך אשור..!'

אבל אם מי השילוח ההולכים לאט, מייצגים את מלכות בית דוד התורנית והעדינה, אז מדוע דוד המלך מכנה אותו גיחון, כשמו של נהר הגיחון הגדול, המוזכר בבראשית ב' יג? והלא פירש שם רש"י, כי הוא נקרא כך, משום 'שהיה הולך והומה והמייתו גדולה מאד, כמו (שמות כא' כח') כי יגח, שמנגח והולך והומה'. איך קורא דוד למי השילוח השקטים, בלשון של נגיחה? כאן מונח סוד מתוק.

בשיעורנו 'בית לחם יהודה', אורות חיים חגים ומועדים, עמ' 65, למדנו שמלכות בית דוד, מגיעה בעבודתה, עד לשורש העתיק העליון של העולם, ומושכת את האור מן האינסוף ברוך הוא, ועד למציאות הארצית. הזכרנו שם, את דברי הרב בעולת רא"ה א' עמ' תלב, 'העטרה של מלכות בית דוד שהיא כל כך כוללת, עד שהיא נמשלת אל הבריאה בכללה'. השקט והשלווה, הענוה והצניעות של מלכות בית דוד, אינם נובעים מחולשה, כפי שפירושה בטעות, שבנא וסיעתו. היא עוצמתית ויודעת לנגוח, אבל כוחה הנגחני, אינו בא מהתלהמות ויח"צנות, אלא מעומק השליחות האלוקית, החיה ומאירה בתוכה. מעין השילוח נקרא כך מלשון שליחות, שליחת המים החיים העליונים, אל מלכות בית דוד, ונקרא כלשונו של דוד המלך גם גיחון, משום שבכח המים החיים, נוגחת מלכותנו הקדושה, את כל אויבינו, הרבה יותר מאנשי צבא ומלכות, ששלטונם בנוי על הרבה גאווה ויח"צנות, נראים כגיבורים גדולים, ובעת הצורך, מתגלים כנמרים עלובים מנייר. מלכות ישראל, היא גילוי מלכות השכינה הקדושה בארץ.

על פי הבנה זו, אפשר להציע עומק חדש בהבנת דברי חז"ל, ש'אין מושחין את המלכים אלא על המעין, כדי שתימשך מלכותו'. המשכה מלשון הזרמה. כשם שהמעין נובע וזורם ממקורו, כך מלכותו של המלך הנמשח, תימשך ותזרום מתוך מעין החיים האלוקי, מאור השכינה, המקבלת את אורה ממקום עליון עוד יותר.

משמעותם העמוקה של המים היא אם כן, התפשטות וזרימת השפע האלוקי, מהאינסוף הבלתי נתפס, אל המציאות הארצית. רשעות פרעה נטפלה למים, לצינור השפע. הכיצד?

לא ידעתי את הוי"ה

מוקד היכוח האמוני, בין משה ואהרן לפרעה, מתמצה בשיחתם הראשונה, שמות ה', 'ואחר באו משה ואהרן ויאמרו אל פרעה כה אמר הוי"ה אלוקי ישראל, שלח את עמי ויחוגו לי במדבר. ויאמר פרעה מי הוי"ה אשר אשמע בקלו לשלח את ישראל, לא ידעתי את הוי"ה וגם את ישראל לא אשלח'. תשובה תמוהה. שהרי במפגשו עם יוסף הצדיק, בראשית מא', אמר לו יוסף, 'אלוקים יענה את שלום פרעה'. ואחר פתרון החלום, מגיב פרעה, 'הנמצא כזה איש אשר רוח אלוקים בו. ויאמר פרעה אל יוסף אחרי הודיע אלוקים אותך את כל זאת אין נבון וחכם כמוך'. אז איך אומר פרעה שאינו מכיר את ד' מסביר רבי אבא, זוהר מקץ קצה, 'תא חזי, בההוא רשע דפרעה.. ודאי שמא דאלוקים הוה ידע, דהא כתיב הנמצא כזה איש אשר רוח אלוקים בו.. ובגין דמשה לא אתא לגביה אלא בשמא דהוי"ה ולא בשמא דאלוקים, ודא הוה קשיא קמיה מכלא, דאיהו הוה ידע דהא שמא דא, איהו שליט בארעא, ובשמא דהוי"ה לא הוה ידע.. פרעה הכיר היטב את שם אלוקים. הקושי שלו היה לקבל את שם הוי"ה. וכן כתב האר"י, שעה"כ פ, 'שהיה כופר בשם הוי"ה ומודה בשם אלוקים'. מה הענין בזה?

יש לזכור, שגאולת מצרים מתוארת בחומש הנקרא 'שמות'. כתב הרב צבי יהודה, שיחות הרצי"ה שמות 17, 'השם הוא גילוי של העצם.. בחומש 'שמות', בונה הקב"ה את שמם ומזהותם של ישראל בעולם, ועלינו ממש, את אופן התגלותו הוא יתברך בעולמו. משה רבינו, בתחילת שליחותו, שואל את ד', שמות ג', 'ואמרו לי מה שמו, מה אומר אליהם'. כיצד אתה מתגלה בעולמך? ויאמר אלוקים אל משה, אה-י-ה אשר אה-י-ה.. ויאמר עוד אלוקים אל משה, כה תאמר אל בני ישראל הוי"ה אלוקי אבותיכם.. שלחני אליכם. זה שמי לעלם וזה זכרי לדור דור'. את המילים האלו פירש רש"י, 'זה שמי לעלם - חסר וי"ו, לומר העלימהו, שלא יקרא ככתבו'. שמות אלו, מבטאים למעשה את אופן התגלותו של הבורא בעולמו. שם 'אה-י-ה אשר אה-י-ה', מבטא את העתידיות הבלתי פוסקת. האינסוף, האין, הבלתי נתפס. שם הוי"ה, את השתלשלות וצמצום האינסוף, באצילות הקרובה אצלו. ושם אלוקים, בו מדבר ד' אל משה, וכן שם אדנות, בו נקרא שם הוי"ה שמצוה להעלימו, מבטאים את התגלות הבורא בשכינה הקדושה, כמקור כל הכוחות העולמיים, וכאדון כל הארץ. זהו המבנה הכללי של צינור השפע האלוקי. אין, הוי"ה, אלוקים ואדנות. פרעה קיבל את שם אלוקים, אך רצה להפרידו משם הוי"ה.

לי יאורי

הרב שלמה עליאשוו, מחבר ספרי לשם שבו ואחלמה, היה בקשר של לימוד ואהבת אחים, עם מרן הרב קוק. הרב ראה בו, אגרות הראי"ה תעג', 'הגדול שבמקובלי הדור'. מעיין בתורת הרב קוק, כי יבוא ללמוד בספרי הלשם, יחוש מתוך תוכן הדברים וסגנונם, כי הוא לומד קבלה, בדרך בה למדה מרן הרב קוק. תורותיהם מתחברות בספריהם, כמו שהתחברו בחייהם עלי אדמות.

בעל הלשם שבו ואחלמה, חלק הביאורים עמ' ל'-לא', מסביר בעמקות מדהימה, את רשעותו התפיסתית של פרעה. בפתח דבריו, מביא הלשם מתיקוני זוהר, תיקון סט', המגדיר מהותן של רשעויות שונות, הנטפלות לצינור השפע האלוקי, ומנסות לקטעו. 'דכל מאן דנטיל מלכות בלא תשע ספירן, איהו מקצץ בנטיען, וכל מאן דנטיל תשע ספירן בלא מלכות, איהו כופר בעיקר'. כדי לפשט הדברים, נאמר, שכל מי שנוטל את שם אלוקים המבטא את השכינה הקדושה, המכונה בקבלה 'מלכות', בלי שם הוי"ה שמעליה, מקצץ בנטיעות, והנוטל שם הוי"ה בלא השכינה, כופר בעיקר. על פי הזוהר הזה, פרעה היה מקצץ בנטיעות. הוא רצה לקחת את שם אלוקים, את השכינה הקדושה, אבל בלי שם הוי"ה שמעליה. מה עומק הדברים?

בספרו הקדמות ושערים, שער ז' פ"ו ה', כתב הלשם, שכבר היו קוטעי צינור שפע, קודמים לפרעה. מזכיר הוא לנו את דברי הרמב"ן, בראשית יא' ב', בפירוש עומק חטאם של אנשי דור הפלגה, '...היודע פירוש שם, יבין כוונתם ממה שאמרו ונעשה לנו שם, וידע כמה השיעור שיזמו במגדל לעשותו.. כי חשבו מחשבה רעה, והעונש שבא עליהם להפרידם בלשונות ובארצות מדה כנגד מדה, כי היו קוצצים בנטיעות'. מסביר הלשם, שאנשי דור הפלגה רצו לשעבד השכינה לרצונם, ולנתקה משם הוי"ה כביכול. לקטוע את צינור השפע האלוקי, ולקחת לעצמם את החוליה האחרונה בהתגלות השפע, אשר על ידה יוכלו לשלוט בכל העולם. זהו גם היה חטאו של פרעה. פרעה רצה לקחת לעצמו את המים, את השפע האלוקי, ולשעבדו להאלהת עצמו. לכן קיבל את השם 'אלוקים', אבל מתוך רצונו לנתקו ממקורו, כפר בשם הוי"ה.

עוד כתב הלשם, בספרו הדע"ה ח"ב דרוש ד' ענף ט' ב', שקודם חטא אדם הראשון, מופיע עשרים פעמים השם הוי"ה אלוקים ביחד. משום שצינור השפע האלוקי, היה גלוי, והמציאות היתה מאירה בשם הוי"ה הגנוז בה. איש לא יכול היה לדמיין, לחולל ניתוקים בהשתלשלות השפע. אבל לאחר חטא אדם הראשון שקיצץ בנטיעות, 'לא נזכר עוד בתורה בשום מקום, השם הוי"ה אלוקים.. זולת פעם אחד והוא בסוף פרשת וארא, בדברי משה.. שאמר לפרעה ואתה ועבדיך ידעתי כי טרם תיראון מפני הוי"ה אלוקים.. ולכן הזכיר לו.. את השם הזה, כי בזה היה תלוי כל כפירת פרעה'.

על פי דברי הלשם, אפשר לומר, שלכן אמר פרעה, 'לי יאורי'. המילה יאור מורכבת מהאות י' והמילה 'אור'. י' בשם הוי"ה, היא המקור והשורש לכל האור שמאיר בעולם. אמר פרעה, לי אין צורך בי' הזאת. יש לי יאורי משלי. אך מה פשר 'ואני עשיתיני'?

ואנ"י עשיתיני

השכינה הקדושה מכונה אנ"י. כך בהרבה מקומות. לדוגמא, בזוהר חדש, תיקונים ב' צ., 'ראו עתה כי אני אני הוא (דברים לב' לט)', דא קב"ה ושכינתיה דאתמר בהו אנ"י וה"ו. פרעה שניסה לשעבד השכינה לעצמו, במנותק משם הוי"ה, אומר, 'ואנ"י עשיתיני', כביכול הוא השכינה והוא עשה את עצמו, וממילא מובן גם לשון המדרש שמות רבה ה', שאמר פרעה למשה ואהרון, 'אני הוא אדון העולם', שם אדנות המתייחס לשכינה.

משמעות חציו הראשון של משפט הכפירה הפרעוני, 'לי יאורי', הוא כפירה בשם הוי"ה, בשורשה של השכינה, ממנו היא מקבלת את אור האינסוף. משמעות חציו השני של משפט הכפירה הפרעוני, 'ואנ"י עשיתיני', ניתוק השכינה ממצוות ומעשים טובים. התוצאה המעשית היחידה לקיום השכינה, על פי פרעה היא, שהוא אלוהים שיש לעשות מצוותיו שלו. הוא מדבר על מים, על התפשטות וזרימה, אבל למעשה מנסה לקטוע את צינור השפע האלוקי, לנתק את השכינה הן ממקורה באינסוף, והן מהשלכותיה המעשיות, בקיום מצוות ד'. אולי משום כך, תגובתו למשה ואהרון כפולה, 'מי הוי"ה אשר אשמע בקולו.. לא ידעתי את הוי"ה..'. כפירה בלשון 'מי' הרומזת לבינה העליונה, המתחברת לאינסוף, וכפירה בלשון 'דעת', הרומזת לירידת האור למטה, לכדי מצוות מעשיות. פרעה התהדר במים מנותקים משורשם העליון. מים כאלה אינם מים. אין להם נביעה מעיינית, ואינם מתפשטים למקומות הנמוכים, לכל הפינות הכי קטנות של המציאות. לכן אמר הנביא זכריה, '..שלחתי אסיריך, מבור אין מים בו'. המים של מצרים אינם מים.

מכת דם ומים

כנגד שתי רמות הכפירה האלה, פתח הקב"ה במכת דם, והטביע לבסוף את המצרים במים. כנגד הכפירה במצוות המעשיות, בא הדם, וכנגד ניתוק השכינה משם הוי"ה, באה מכת מים. מדוע דוקא כך?

מים מבטאים את החסד המתפשט, דם מבטא את הדין הפרטני המצומצם בגבורתו. אולי אפשר והמילה 'דם', היא לשון של צמצום והגבלה. כך אדמה, ודומם, וכן דמיון המצייר ומגביל את המחשבה. גם בגוף האדם, תפקיד הדם לפרט האכילה והשתיה, לפרטי פרטים, ולחלק לכל אחד מאברי הגוף, את החומר הפרטני שהוא זקוק לו. כשרון הדם הוא למעשה, לקחת כח חיים כללי, ולפרטו לפרטי פרטים. מכת דם על המים של מצרים, היא כמו לומר, החסד המדומה והמופקר שלך פרעה, המבטל את ירידת אור האינסוף אל המציאות המעשית, מוכה על ידי כח הדין האלוקי, היורד לפרטי המציאות, ומצוה את ישראל על כל פרט ופרט, כיצד להחיותו באור ד'. צינור השפע האלוקי, המתחיל באין, ממשיך בשם הוי"ה, ומתכנס לשם אלוקים ואדנות, שמותיה של השכינה שניסית לשעבדה, יורד גם עד לפרטי המעשים הכי קטנים כביכול, במציאות העולמית. אלו הם מים אמיתיים, שמתפשטים ויורדים למקום הכי נמוך.

משה רבינו, כורת בהר סיני, ברית עם ישראל על המצוות, דוקא בדם, שמות כד', ויקח ספר הברית ויקרא באזני העם, ויאמרו כל אשר דבר ד' נעשה ונשמע. ויקח משה את הדם ויזרק על העם ויאמר הנה דם הברית אשר כרת ד' עימכם על כל הדברים האלה. עתה גם מאד מובנים דברי ר' מתיא בן חרש, שהקב"ה היה צריך לתת לישראל מצוות כדי לגאלם, ונתן להם מצוות הקשורות לדם. דם פסח ודם מילה, שמחברות אותנו לשורש חיותנו באינסוף ברוך הוא, במים העליונים. כי החיבור אל האינסוף, ומשיכת המים העליונים, עובר דרך קיום מצוות התורה הפרטניות. כן כתב מרן הרב, אורות הקודש ב' תצד', 'מוכרח הוא שם ד', ואור תורתו אשר לארץ נתנה, ללכת עם האדם בכל מורדותיו, למען לא יפול בשוחה עמוקה, אשר כבר נוקש בה מימי קדם. וגם את בדם בריתך שלחתי אסיריך מבור אין מים בו'.

על פי דברים אלו, אולי אפשר לפרש את דברי יחזקאל הנביא, טז' ו', 'ואעבר עליך ואראך מתבוססת בדמיך ואמר לך בדמיך חיי ואמר לך בדמיך חיי'. מדוע חזר פעמיים על הביטוי 'בדמיך חיי'? פירש רש"י, 'שני פעמים, לפי שבדם פסח ודם מילה נגאלו...'. אבל לכאורה יש להקשות, הרי המילה בדמיך, משמעותה כשלעצמה, שני דמים, אז עדין קשה, מדוע חזר פעמיים?

אולי אפשר לומר, שהמילה 'דמיך', אין פירושה שני דמים אלא דם ומים שלך, ובמילה אחת, 'דמיך'. לכן צריך הנביא לחזור פעמיים, כדי לומר, ששני הדמים האלו, הם דמים המתחברים למים העליונים, ומהוים התגלות של אור האינסוף המתפשט בארץ. מה מתוק עתה המנהג למזוג מים ויין ביחד, בעת הקראת המכות בהגדה. הרי אלו רומזים, למים ולדם. להתפשטות אור ד', מהאינסוף ושם הוי"ה, עד לשכינה ולמציאות הארצית. זהו בדיוק ענין המכות שבאו על פרעה, על אשר כפר בשם הוי"ה ובמצוות המעשיות.

זהו גם ההסבר למים של רומי, אשר ניסתה לכפות על עם ישראל, את ההטבלה במים, במקום דם ברית המילה. הם מאמינים בקיומו של אינסוף, אבל אינם מאמינים בקיומה של השכינה. לכן, במקום דם המצוות המעשיות, בחרו הם במים של האינסוף, הבלתי מחייבים מבחינתם. אם לשופטם על פי תיקוני הזוהר תיקון סט', שהביא הלשם הנ"ל, הרי להבדיל מפרעה שקיצץ בנטיעות, הם כופרים בעיקר. יש אינסוף, אבל הוא לא יורד בשכינתו לשכון בישראל. אמנם התוצאה המעשית דומה לזו של פרעה, כי לשיטתם, העולם כולו הפקר מבחינה מעשית.

היש הוי"ה בקרבנו אם אין

סכנת קטיעת צינור השפע האלוקי, והשלכותיה הנוראות על קיום העולם, קיימת גם בישראל פנימה.

בויכוח הראשון של ישראל עם משה רבינו במדבר, על חסרון המים, שמות יז', שואל העם שאלה בסגנון של התרסה, 'היש הוי"ה בקרבנו אם אין'. שואל רבי אבא, זוהר בשלח סד:, איך יתכן, שעם ישראל אשר ראו את השכינה וענני הכבוד המקיפים אותם,

שואלים אם יש ד' בקרבם? עונה ר' אבא, שהם שאלו באשר לצינור השפע האלוקי, האם שם הוי"ה מאיר בהם, או אולי ה'אין' בכבודו ובעצמו? למי להתפלל? אם היתה השאלה נשאלת בכבוד כשאלת תם, לא היו נענשים. אך הם שאלו מתוך פירוודיות בצינור החיים, ועל כן נענשו מיד בביאת עמלק, המפריד הגדול בעולם. וכן ברבינו בחיי שם, '..והנה ישראל הפרידו בכאן וקצצו.. ולכך נענשו מיד: ויבא עמלק'.

יהודית ודמוקרטיה

גם היום במדינתנו, יש אנשים שרוצים לקחת את הישראליות ללא שורשה האלוקי. לכאורה, הרי אלו דעות פרעוניות. אבל למזלנו, כפי שלמדנו לעיל בדברי מרן הרב קוק, הטומאה היום חלשה מאד, ואין בכוחה לבסס טומאה כטומאת מצרים, או כטומאת רומי, שבאה מאוחר יותר. דעות אלו, אינן אלא בלבול נורא, שהשתלט פה על מערכות חיינו הציבוריות.

מדינת ישראל מוגדרת כמדינה יהודית ודמוקרטית. יהדות היא זהות. דמוקרטיה עוסקת בסגנון ההתנהלות, של קבלת החלטות ברוב, והתחשבות בזכויות המיעוט. עקרונות הדמוקרטיה, הם עקרונות יהודיים, שמקורם בתורת ישראל, ומפורטים לפרטי פרטים, בהלכות מלכים להרמב"ם. אבל אותם אנשים מבולבלים, מנסים באמצעות פלפולי הבל, להיתלות בדמוקרטיה, כדי להצדיק איבוד דרך, וטשטוש הזהות היהודית של מדינת ישראל. כאילו ההגדרה יהודית ודמוקרטית, נוקטת בדבר והיפוכו. לזאת אין להסכים.

גם אם נסיון הניתוק הזה, בא מטעמים של בלבול ובורות, עדין יש לסלק רעיונות כאלה משמי חיינו. אלו הם רעיונות חוסמים ומשתקים, שהתנקותנו מהם, תיטיב את פתיחתו של צינור הברכה האלוקי, ותביא אותנו לאופקים חדשים של אור וחיים לכל עם ישראל, במדינתנו היהודית מדינת ישראל. נשוב עתה לדברי זכריה הנביא, וננסה להבינם.

גילי מאד

הנביא זכריה משתמש במילה 'גילי', מדוע לא אמר בפשטות, שמחי בת ציון? המלבי"ם מסביר, 'גדר שם גיל, שמחת הלב על דבר מתחדש'. וכן ביאר הוא ביואל ב' כא', 'הגיל הוא על דבר מתחדש כמו מציאה בשורה טובה, והשמחה היא המתמדת, שאח"כ תשוב הגילה, שמחה בהתמדת הדבר'. המילה 'גילי' בה נקט זכריה, מבטאת אם כן, שמחה על התחדשות גדולה. מה תהיה ההתחדשות? את זה רמז במילה 'מאד'.

הנביא ישעיהו, נב' יג', מתנבא על מלך המשיח, 'הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד'. כתב האר"י הקדוש, ע"ח ח"א יז, שהנביא מתאר כאן את התעלות משיח, מדרגה אחר מדרגה בצינור השפע האלוקי, ישכיל, ירום, נישא, גבה, עד שיגיע אל גילוי האינסוף, המכונה 'מאד'. וכן תיאר דניאל, ז' יג', את מלך המשיח, 'חזה הוית בחזוי ליליא, וארו עם ענני שמיא כבר אנש אתה הוה, ועד עתיק יומיא מטה..'. עד עתיק יומין יגיע. וכן כתב

מרן הרב, עולת ראי"ה א' רנ', '..בכל מאדך, שהיא הנשמה..'. אם כן, 'גילי מאד', פירושן, התחדשות הנשמה, בהתגלותו של אור האינסוף העליון, על בת ציון.

אך מדוע נאמר, 'גילי מאד בת ציון, הריעי בת ירושלים'? מה פשר שינוי הלשון? כתב מרן הרב קוק, אגרת תתסז, '..מראשית תולדותנו, התבלט שם 'ציון' אצל ההבטאה של מלכותנו, כוחנו העולמי.. אמנם 'ירושלים' מבטאת בהבלטתה את המטרה של קדושתנו..'. המילה 'בת' היא כינוי לשכינה הקדושה. 'בת נדיב' (שה"ש ז'). בת ציון, היא השכינה המסתתרת בתוך מציאות החומריות הארץ ישראלית הקדושה. בת ירושלים, היא השכינה המתגלה בתורה. לכן, בהתגלות אור האינסוף, תריע בת ירושלים, אבל עיקר החידוש, הגיל הגדול, יהיה דוקא בהופעת האור על בת ציון המסתתרת, במדינת ישראל הארצית. אז יופיע שוב מחדש, אור הוי"ה אלוקים, כפי שהיה בראשית העולם.

צדיק ונושע הוא

אמר זכריה הנביא, '..הנה מלכך יבוא לך צדיק ונושע הוא, עני ורוכב על חמור..'. התגלות אור ד' על מלך המשיח, תביאהו למדרגה של צדיק ונושע. היינו, בזכות צדיקותו, ד' יושיעו, גם בלי צורך בצבא ומלחמות. לא רק זאת, הוא בענותנותו המחוברת לשמים, ירכב על המציאות הארצית החומרית. צינור הברכה והשפע האלוקי, יופיע עליו במלוא הדרו. אז 'צדיק ונושע', החיבור לשמי שמים, 'לאין' המתגלה בשם הוי"ה, ישפיע עליו מטובו ויושיעו. 'עני ורוכב על חמור', יחד עם חיבורו לענוה השמימית, יאיר הוא באורו, לכל המציאות החומרית להאירה באור של תורה. וכמו שכתב מרן הרב, אורות הקודש א' קנא, 'אורו של משיח, הוא מנהיר את כל העולם, מהפך את כל ההויה לזוהר תורה'. אומר זכריה, לפני שיבוא משיח, תצטרכו להילחם בגוים, אבל אחרי שיבוא משיח, 'והכרתי רכב מאפרים וסוס מירושלים ונכרתה קשת מלחמה, ודבר שלום לגוים, ומשלו מים עד ים ומנהר עד אפסי ארץ'. הוא ישלוט בכל העולם, בדברי שלום ואמת, בתורתו שתאיר את הכל. אם את מתפלאות בת ציון, הכיצד יתכן הדבר? גם את בדם בריתך שלחתי אסיריך מבור אין מים בו'. גם אותך הוצאתי ממצרים, בלי שום כח צבאי, רק בכח דם הברית, קיום מצוות פסח ומילה, שהוריד את השפע השמימי, וניצח את מצרים. אותם מצרים ופרעה בראשם, התגאו כביכול במימי השכינה, אך למעשה ניסו לשעבדה לצרכם ולאיליותם, ולנתקה מהאינסוף ומהמצוות המעשיות, ואני הכיתים וגיליתי לעין כל, שהם בור שבאמת אין בו מים. כך גם את, תזכי לראות את מלך המשיח, והשפע האלוקי שיתפשט עליו כמים, מנצח את המים השקריים, של רומי המשעבדת אותך, ומספרת לכל, כאילו אצלה ובשליטתה, מצויים המים הקדושים.

חזון השלום העולמי

כתב מרן הרב, אורות הקודש ב' תצט', 'האדם בכל מהותו, באופיו ומאוייו, איננו עומד בזה העולם העתידי, שיתגלה בו אור המשוה את הטוב ואת הרע, כי אם בעולם ההווה, וגם

העתיד הקרוב, שהטוב והרע בהם הם שני ערכים שונים ומתנגדים מן הקצה אל הקצה, על כן הוא אחוז במוסרות המוסר. והדרך המובילה את כל יחיד, ואת הכלל כולו, אל העולם הגדול של הטוב המוחלט, שערכי ההבדלה שבין טוב לרע מתבטלים בו, מרוב טובו ותגבורת שפעת חייו האדירים, הוא מפולש דוקא דרך אלה העולמים, ההוה והעתיד המתיחס אליו, שבהם הקוים מובדלים, ומתוכם בא הכל אל האורה העליונה, של ההשויה. ודרך חיים תוכחות מוסר'. אומר הרב, אל תיפול לטשטוש בין טוב לרע, כדי להגיע לעולם העתידי, בו הכל יתחבר ויתמזג במימיות האלוקית, והכל יהיה אחד. במציאות העולמית ההווית, הבלתי מתוקנת, יש להבחין בין טוב לרע, ודוקא על ידי הבדלה בין העמים, ובין כל מדרגה ומדרגה בעולם, יוכלו הכל להתחבר אל השלום העולמי המיוחל.

יש אנשים שחושבים, שעל ידי טשטוש זהותה היהודית של מדינת ישראל, לקיחת שם ישראל וניתוקו משורשו האלוקי, ומתורה ומצוותיה, יביאו הם את השלום, בו יחיו כל העמים בהתבוללות ובערבוביה גמורה כעם אחד. אבל אלה רק מרחיקים את השלום.

מלך המשיח, אשר יביא את השלום העולמי, יעשה זאת על ידי חיבור כלל ישראל ומדינתו, לשורשם באלוקים חיים. דוקא כשצינור השפע האלוקי, מתגלה בחיבורו השלם, מה'אין', דרך שם הוי"ה, לשם אלוקות ואדנות שבגילוי שכינה, ועד לתורה ומצוותיה, דוקא אז, יודה העולם ויקבל את האושר הגדול, הצפון באור ד' ותורתו, בעבורו. אז באמת לא יהיה צורך בצבא ומלחמות, ושלום אמיתי יתכונן בעולם.

מי שרוצה לקדם את השלום האמיתי, מוטב כי ישקיע את כל כוחו, בחיבורם של ישראל לשורשם באלוקים חיים. יתאמץ ללא הפסק, להביא את היום הגדול, יום התגלות צינור השפע האלוקי עלינו, בכל מילואו והדרו. יום בו יופיע אור ד', על מדינתנו ישראל. וכפי שניבא זכריה הנביא, באומרו, 'גילי מאד בת ציון'.

בברכת כסח כשר ושמח לכל עם ישראל

אורות חיים

חגים ומועדים בדרכו של הראי"ה קוק

מאת הרב יצחק חי זאגא

המחיר – 50 ₪ מבצע לקונים שני ספרים – 90 ₪

השתתפות בדמי משלוח – 10 ש"ח

ניתן לרכוש באתר – yerushalayim.org.il

או בשליחת דוא"ל – toratharav@gmail.com

או הודעה לטלפון – 0585-216-216

אורות לדרך – להתחיל את היום באורות..

10 דקות יומיות מתורת הרב קוק - ישירות לתיבת הדואר שלך!

הצטרפו למאות המנויים חינם!

לתפוצה בדוא"ל: orot.laderech@gmail.com

לתפוצה בווטסאפ: 055-6699477

חדש! חדש! חדש! היכנסו לאתר החדש –

שיעורים מוקלטים, אורות לדרך, השיעור השבועי,
חברות, ועוד..

רוח ירושלמית

yerushalayim.org.il

חדש! - ניתן לתרום להוצאת החוברות וכן לרכוש את ספרי הרב - דרך האתר!!!
יצירת קשר: toratharav@gmail.com או התקשרו למשה: 050-6-238-938